

การสร้างกุศลจริยาเพื่อพัฒนาสังคมแห่งการตื่นรู้

Charity building for the development of a society of awakening

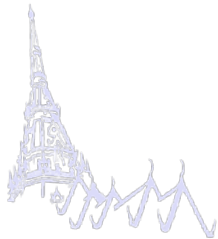
¹กรนก ศรีสุวรรณ และ ²ภูริทัต ศรีอร่าม

¹Kornkanok Srisuwan and ²Phurithat Sri-aram

^{1,2}สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

^{1,2}Buddhist Studies Mahamakut Buddhist University, Thailand

Email: ay_4959@hotmail.com

Received May 5, 2022; Revised May 30, 2022; Accepted June 25, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการสร้างกุศลจริยาเพื่อพัฒนาสังคมแห่งการตื่นรู้ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการศึกษาพบว่า นิกายสุขาวดี มีหลักแห่งกุศลจริยา มีความกตัญญูเป็นต้น มีศีล ศรัทธาในพระรัตนตรัย ปัญญาจากการเรียนรู้พระสูตรและความมุ่งมั่นในกุศลทำจิตให้ผ่องใสในวาระสุดท้ายเพื่อไปเกิดในสุขาวดีพุทธเกษตรตามทัศนะแห่งนิกายสุขาวดี ทำให้ได้แนวทางการสร้างกุศลจริยาเพื่อพัฒนาสังคมแห่งการตื่นรู้ ดังนี้ (1) มีความกตัญญูเลี้ยงดูผู้มีพระคุณและมีจิตใจเมตตา กรุณาต่อโลก (2) รักษาศีลห้า ศีลอุโบสถและกุศลกรรมบถ 10 (3) ศรัทธาในพระรัตนตรัยและเชื่อในกฎแห่งกรรม (4) บำเพ็ญบารมี 6 ตามแนวทางของพระโพธิสัตว์ (5) ศึกษาเรียนรู้ แสวงหาหลักธรรม (6) มีสัจจะและอธิฐานตั้งใจทำความดี (7) มีความไม่ประมาท ทำความดีให้ถึงพร้อม มีจิตผ่องใส มีใจไม่เศร้าหมองในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

คำสำคัญ: กุศลจริยา; พัฒนาสังคม; การตื่นรู้

Abstract

This academic article has the objectives to study the charity creation for the development of the awakening society according to Mahayana Buddhism. The results of the study revealed The Sukhavati sect has the principles of charity, gratitude, etc. Wisdom from learning the sutra and determination in charity brightens the mind in the last moments to be born in Sukhavadi, Buddhism, Agriculture according to the viewpoint of the Sukhavati sect. The guidelines for the creation of charity for the development of the awakening society are as follows: (1) Gratitude, nurturing benefactors and compassionate to the world (2) Keeping the five precepts, Buddhist temples and charity 10 (3) Faith in the jewels and believe in Law of Karma (4) perform acts of virtue 6 according to the Bodhisattva's guidelines (5) learn Clarify

the principles (6) Be honest and pray, pay attention to good deeds (7) Be careful. Do good to be ready, have a clear mind, and not be sad in the last days of life.

Keywords: Charity; Buddhism; The Development of a society; Awakening

บทนำ

นิกายสุขาวดี (Pure Land) หรือนิกายชิง-ถู่ (Ching T'u) ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันลงมาโดยผ่านทางอาจารย์ฝ่ายมหายานชาวอินเดียที่มีชื่อเสียง คือ นาการชุน (Nagajuna) และวสุพันธุ (Vasubandh) ครั้นแพร่หลายมาถึงประเทศจีน พระภิกษุชาวจีนชื่อ ฮุย-หยวน (Hui-Yua) เป็นผู้รับสืบทอดมาและได้ตั้งสมาคมดอกบัวขาวขึ้น เพื่อเป็นสถานที่สำหรับภาวนานามของพระพุทธรูปเจ้าอมิตาภะต่อมา ถัน-หลวน (T'an-Luan) (ค.ศ. 476-642) ได้เผยแพร่ นิกายสุขาวดีให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในหมู่ชาวจีน ภายหลังถัน-หลวน ก็มี เต้า-โจ (Tao-Cho) (ประมาณ ค.ศ. 645) และ ซาน-เต้า (Shan-Tao) (ค.ศ. 613-681) เป็นผู้รับช่วงสืบทอดกันลงมา พระสูตรที่สำคัญของพุทธศาสนานิกาย ชิง-ถู่ ได้แก่ “สุขาวดี-วายุหสูตร” (Sukhavativyuha Sutra) (ทวิวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์, 2545)

พุทธศาสนานิกายสุขาวดี เป็นพุทธศาสนานิกายเดียวที่มีคติความเชื่อคล้ายกับศาสนาที่เชื่อในเรื่องพระเจ้า กล่าวคือ เชื่อในเรื่องการพึ่งพิงอำนาจจากภายนอก พระพุทธรูปเจ้าอมิตาภะ (Amitabha) ทำหน้าที่คล้ายกับพระผู้เป็นเจ้าที่คอยสอดส่องดูแลโลก และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากทั้งหลาย พระองค์จะทรงนำผู้ที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาอย่างแท้จริงต่อพระองค์ไปสู่ดินแดนแห่งความสุขอันแท้จริง และนิรันดร์ซึ่งเรียกกันว่า “สุขาวดี” (Sukhavati) พระพุทธรูปเจ้าอมิตาภะที่ทรงประทับอยู่ ณ แดนสุขาวดีหรือสวรรค์ทางทิศตะวันตก (Western Paradise) นั้น ทรงมีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายอย่างไม่มีประมาณ อย่างไม่มีขอบเขต และอย่างไม่มีที่สิ้นสุด พระองค์ทรงตั้งสัตย์อธิษฐานว่า ผู้ใดก็ตามที่มีความเชื่อมั่นอย่างแท้จริงต่อพระองค์และต่อแดนสุขาวดี ผู้นั้นจะได้ไปเกิด ณ แดนสุขาวดีนั้น (ทวิวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์, 2545)

พระพุทธรูปเจ้าอมิตาภะทรงมีพระสาวกที่สำคัญสององค์ คือ พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ (Avalokitesvara) และพระมหาสถามปราชิตโพธิสัตว์ (Mahasathamaprapta) พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ หรือ “กวน-อิน” (Kuan-Yin) เป็นพระโพธิสัตว์ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความเมตตากรุณาอยู่เสมอ พร้อมทั้งจะไปทุกหนทุกแห่งเพื่อนำบุคคลที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาไปสู่แดนสุขาวดีแห่งความบริสุทธิ์และความสุขนั้น ส่วนพระมหาสถามปราชิตโพธิสัตว์นั้น เป็นพระโพธิสัตว์แห่งสติปัญญาอันยิ่งใหญ่ สิ่งจำเป็นเพื่อที่จะได้เกิด ณ แดนสุขาวดี คือ ให้มีความเชื่อมั่นศรัทธาและอุทิศชีวิตต่อพระพุทธรูปเจ้าอมิตาภะ และท่องบ่นคาถาที่ว่า “นโมอมิตาภะ” (Namo-Amitabha) ซึ่งแปลว่า ขอนอบน้อมแด่พระพุทธรูปเจ้าอมิตาภะ (ทวิวัฒน์ ปุณฺทริกวิวัฒน์, 2545)

ลักษณะคำสอนดังกล่าวนี้ เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในหมู่ประชาชนโดยทั่วไป เพราะเป็นคำสอนที่ง่ายและใช้หลักศรัทธาแต่เพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามมีการตีความในธรรมาธิฐานในหมู่ผู้รู้ทั่วไป

กล่าวคือ พระพุทธเจ้าอมิตาภะได้รับการตีความว่า เป็น “ธรรมชาติของความเป็นพุทธะ” ซึ่งมีอยู่แล้วในตัวคนทุกคน พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์เป็นสัญลักษณ์ของความเมตตากรุณา และพระมหาสวามิพรหมโพธิสัตว์เป็นสัญลักษณ์ของสติปัญญา ส่วน “สุขาวดี” นั้น หมายถึง สภาพของความสิ้นทุกข์นั่นเอง (ทวีวัฒน์ ปุณฺทริก วิวัฒน์, 2545)

มหายานมีมติว่า พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์มีจำนวนมากมายดุษฎีในคงคานที และในจักรวาลอันกว้างใหญ่ ก็มีโลกธาตุที่มีพระพุทธเจ้ามาอุบัติแสดงพระสัทธรรมเทศนาอยู่ทั่วไปนับประมาณมิได้ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน อนาคต เช่น ปัจจุบันโลกธาตุของเราว่างจากพระพุทธเจ้ามา 2 พันกว่าปีแล้ว แต่ในขณะนี้โลกธาตุอื่นก็มีพระพุทธเจ้าพระองค์อื่นทรงดำรงพระชนม์อยู่สั่งสอนสัตว์โลกธาตุที่มีพระพุทธเจ้ามาอุบัตินั้นบางที่เรียกว่า พุทธเกษตร บางพุทธเกษตรบริสุทธิสมบูรณ์ด้วยทิพยภวณารมณ์ สำเร็จด้วยอำนาจพระนิพพานของพระพุทธเจ้าพระองค์นั้นก็มี สำเร็จด้วยกรรมนิยมของสัตว์ก็มี เป็นสถานที่สรรพสัตว์ในโลกอื่น ๆ ควรมุ่งไปเกิด พุทธเกษตรที่มีชื่อเสียง คือ สุขาวดีพุทธเกษตรของพระอมิตาภะ อยู่ทางทิศตะวันตกแห่งหนึ่งเป็นพุทธเกษตรซึ่งมีรัศมีไพโรจน์แล้วด้วยมณี ไพฑูรย์ปราณพิศดาร เป็นที่นิยมของพุทธศาสนิกชนฝ่ายมหายานมากกว่าสาวกนิกายอื่น การที่มหายานสร้างพุทธเกษตรอันมีลักษณะอุดมด้วยความสมบูรณ์พลสุขเป็นทิพยภวณ เพื่อสนองความต้องการของมหาชนที่ยังอยากมีชีวิตอยู่เสวยสุขารมณ์ ยังไม่อยากบรรลุนิพพานเลยทีเดียวนั่นเอง (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2522)

คัมภีร์อมิตายูรธยานสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรที่มุ่งสอนวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บุคคลไปเกิดในแดนสุขาวดี และมีโอกาสสรับฟังธรรมจากพระอมิตาภะด้วยตนเอง ระบุว่า บุคคลตั้งความปรารถนาไปอุบัติที่นั่นจะต้องปลูกฝังคุณธรรมใน 3 ด้าน คือ (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546)

1. มีความกตัญญู เลี้ยงดูผู้มีพระคุณเคารพครูบาอาจารย์และผู้อาวุโส มีจิตกรุณาต่อชีวิตทั้งหลาย ไม่เบียดเบียนชีวิตอื่นตั้งตนอยู่ในกุศลกรรมบถ 10 ประการ
2. จะต้องตั้งปณิธานขอถือพระรัตนตรัยเป็นสรณะ รักษาศีลไม่ทำลายเกียรติของตน (ด้วยการละบุญก่อนบาป)
3. จะต้องมุ่งจิตทั้งหมดเพื่อการบรรลุโพธิญาณ เชื่อในกฎแห่งกรรม ศึกษาและสวดท่องพระสูตรมหายาน รวมทั้งแนะนำกระตุ้นให้ผู้อื่นศึกษาด้วย

ทั้ง 3 ข้อนี้เรียกว่า การกระทำบริสุทธิที่จะนำไปสู่พุทธเกษตร (ในที่นี้คือสุขาวดี) และเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตทรงสอน

สิ่งที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาในหลักกุศลจริยาของนิกายสุขาวดีในพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน คือ มีศรัทธาในพระพุทธะเป็นแรงผลักดันและมีจุดมุ่งหมายเพื่อการหลุดพ้นจากความทุกข์ในวัฏฏะสงสารเป็นเป้าหมายสำคัญ ทำให้มีแนวปฏิบัติแห่งกุศลจริยาเป็นแนวทางเพื่อการนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย การปฏิบัติในคุณธรรมมีความกตัญญูและกุศลกรรมบถ 10 ประการ จัดเป็นกุศลจริยาเบื้องต้นด้วยกุศลกรรมบถ 10 สามารถจัดเข้าในศีล 5 ข้อได้อีกด้วย ประกอบกับการถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะและดำรงตนอยู่ในศีลจึงสอดคล้องกับสองประการดังกล่าวแล้ว และมีจิตมุ่งบำเพ็ญเพื่อบรรลุพระโพธิญาณ ย่อมมีเมตตากรุณาในสรรพสัตว์เป็นฐานของจิตใจที่สำคัญและหนักแน่นมั่นคง รวมทั้งเชื่อกฎแห่งกรรมและหมั่นศึกษาเรียนรู้

คุณธรรมจริยธรรมทั้งหมดนี้ จัดเป็นกุศลจริยาพื้นฐานทำให้เป็นคนดีและมีจิตปรารถนามุ่งตรงต่อสุชาวดี พุทธเกษตร อันกล่าวได้ว่า เป็นสังคมอุดมคติที่ดีที่มนุษย์ผู้แสวงหาความสงบสุขในสังคมต้องการ แม้เมื่อยังไม่ถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ก็จะดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาทเพื่อพยายามตั้งใจให้เป็นกุศล มีการตื่นรู้ในกุศล จริยาตลอด เป็นการเตรียมความพร้อมให้ตนเองมีคุณสมบัติที่จะเข้าสู่สุชาวดีพุทธเกษตรตลอดเวลา ถ้าหากมี ผู้ปฏิบัติในลักษณะนี้เป็นจำนวนมาก ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาเป็นสังคมแห่งการตื่นรู้ด้วยกุศลจริยาดังกล่าวมา ได้

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้สามารถศึกษาการสร้างกุศลจริยาเพื่อพัฒนาสังคมแห่งการตื่นรู้ ตามแนวคัมภีร์มหาสุชาตวิสุทธิสูตร เพื่อวิเคราะห์การสร้างกุศลจริยาเพื่อพัฒนาสังคมแห่งการตื่นรู้ตามแนว พระพุทธศาสนาเถรวาท และนำเสนอแนวทางและองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตด้วยหลักกุศลจริยาเพื่อ พัฒนาสังคมแห่งการตื่นรู้ตามแบบสุชาวดีพุทธเกษตรได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการสร้างกุศลจริยาเพื่อพัฒนาสังคมแห่งการตื่นรู้ตามแนวคัมภีร์มหาสุชาตวิสุทธิสูตร
2. เพื่อวิเคราะห์การสร้างกุศลจริยาเพื่อพัฒนาสังคมแห่งการตื่นรู้ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท

โดยมีขอบเขตในการศึกษาด้วยเอกสารปฐมภูมิจากมหาสุชาตวิสุทธิสูตรและข้อมูลทุติยภูมิจาก เอกสารอื่น ๆ

ความสำคัญของคัมภีร์

มหาสุชาตวิสุทธิสูตร หรืออมิตายุสสูตร หรือมหาอมิตายุสสูตรนี้ เป็นหนึ่งในสูตรสำคัญของนิกาย มหายานสำนักสุชาวดี และเป็นหนึ่งใน 5 คัมภีร์หลักของสำนักนี้ ที่ภายในกล่าวถึงบุพชาติของพระอมิตาภ อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า (อีกพระนามคือ อมิตายุส) เมื่อเสวยพระชาติเป็นภิกษุชื่อธรรมกรแล้ว ได้ประกาศ ปณิธานที่ยิ่งใหญ่เพื่อโปรดสรรพสัตว์ไว้ 48 ประการ (พระวิศวกัธร เขียวเขียว, 2551) รายละเอียดของปณิธาน เหล่านี้มีความสำคัญต่อสำนักสุชาวดีมาก และเป็นที่มาของศรัทธาในหมู่ชนทุกยุคทุกสมัย (สมาลี มหณรงค์ชัย, 2546)

สุชาวดีวิสุทธิสูตร เล่มใหญ่ (มหา) และเล็ก (จุล) กล่าวถึงพระเกียรติคุณขององค์อมิตาภพุทธเจ้า ตั้งแต่ครั้งยังบำเพ็ญบารมีในภพชาติมนุษย์ ในมหาสุชาตวิสุทธิสูตร เล่าว่า ครั้งหนึ่งเมื่อพระศากยมนีพุทธเจ้า (พระพุทธเจ้าในยุคปัจจุบัน) ประทับอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ ใกล้เขตเมืองราชคฤห์ ทรงเปล่งรัศมีแผ่ชานออกมา มีพระอินทร์ยี่สองสว่างผ่องใสเป็นที่อัศจรรย์ พระอานนทจึงทูลถามถึงสาเหตุ พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าเรื่องราว ของพระอมิตาภะพุทธเจ้า เมื่อครั้งเสวยชาติเป็นพระราชาได้มีโอกาสเฝ้าพระโลกเชษฐราชพุทธเจ้า (พระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในอดีตกาลนานจนนับเวลาไม่ได้) ได้ฟังพระธรรมแล้วเกิดความเลื่อมใสขอออกบวช เป็นภิกษุนามว่า ธรรมกร พระธรรมกรได้ปฏิบัติธรรมบำเพ็ญบารมีอย่างยิ่งยวด ที่สำคัญท่านได้ตั้งมหาปณิธาน จำนวน 48 ข้อไว้ เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อสรรพสัตว์ภายหลังที่ได้บรรลุพุทธภูมิแล้ว ชาวสุชาวดีส่วนใหญ่จะ ถือนามมหาปณิธานทั้ง 48 ข้อนี้เป็นที่พึ่งในการปฏิบัติเพื่อขอบารมีจากพระอมิตาภะ บางคนถึงกับยกให้

ปณิธานบางข้อ (ข้อที่ 18-21) เป็นหัวใจของแนวคิดสุชาวดี ส่วนใน จุลสุชาวดีวุธสูตร จะกล่าวถึงคำเทศนาของพระศากยมุนีพุทธเจ้าเกี่ยวกับดินแดนสุชาวดีที่ประธานแก่พระสารีบุตรและเหล่าสาวก แตกต่างในรายละเอียดปลีกย่อยเหล่านี้ ทำให้เราไม่อาจสรุปได้ว่าพระสูตรเล็กเป็นส่วนย่อยของพระสูตรใหญ่ (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546)

ความแตกต่างในเนื้อหาระหว่างพระสูตรทั้งสองนำไปสู่แนวความเชื่อในวิถีปฏิบัติที่ต่างกัน ในพระสูตรใหญ่ (มหาสุชาวดีวุธสูตร) ชี้ว่า บุคคลสามารถไปปฏิบัติในแดนสุชาวดีได้ถ้ามีศรัทธา แต่การมีศรัทธาในพระอมิตาภะกับดินแดนสุชาวดีอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะช่วยให้เราไปถึงที่นั่นได้ จะต้องกระทำความดีอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปด้วย การสั่งสมความดีประกอบกับการท่องพระนามของพระอมิตาภะไปเรื่อย ๆ จึงจะทำให้ความปรารถนาขอไปเกิดที่นั่นบรรลุผล ส่วนพระสูตรเล็ก (จุลสุชาวดีวุธสูตร) กลับเน้นว่า บุคคลสามารถไปเกิดในดินแดนสุชาวดีได้ ถ้าเพียงแต่จดจำและท่องบ่นพระนามของพระอมิตาภะในช่วงเวลาหนึ่งก่อนสิ้นใจ

(2 คืบขึ้นไป) ไม่จำเป็นต้องทำกุศลกรรมใดในชีวิตมาก่อนก็สามารถสมหวังได้ สรุปคือ พระสูตรเล็กให้ความสำคัญกับศรัทธาเพียงอย่างเดียว ไม่สนใจเรื่องกฎแห่งกรรม ส่วนพระสูตรใหญ่ให้ความสำคัญทั้งศรัทธาและผลของกรรม (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546)

ด้วยสุชาวดีพุทธเกษตรมีลักษณะพิเศษเกิดจากปณิธานของพระอมิตาภะพุทธเจ้า เป็นเหมือนที่พักจากวัฏสงสารและยังไม่เข้าถึงพระนิพพานและเป็นที่พ้นจากความทุกข์ของผู้เวียนว่ายตายเกิดอีกด้วย จึงทำให้มีผู้ศรัทธาในนิภานี้เป็นจำนวนมาก โดยมีแนวปฏิบัติอันเป็นกุศลจริยาพัฒนาตนด้วยศีลและศรัทธาเป็นการพัฒนาพฤติกรรมและจิตใจทำให้เป็นคนมีคุณภาพต่อสังคม พร้อมกับพยายามรักษาคุณความดีไว้ไม่ประมาทในวาระสุดท้ายเพื่อไปเกิดในสุชาวดี จึงส่งผลให้เป็นคนตื่นรู้ระมัดระวังความชั่วและรักษาความดี เมื่อสังคมมีคนที่มีคุณภาพในลักษณะนี้เป็นจำนวนมากจึงสามารถสร้างเป็นสังคมแห่งการตื่นรู้ได้

ความเป็นมานิกายสุชาวดี

นักปราชญ์หลายท่านเชื่อว่า สำนักสุชาวดีแยกตัวออกมาจากพุทธศาสนาฝ่ายมหายานเดิม คือ สำนักมารยัมิกะและสำนักโยคจาระ โดยเฉพาะสำนักโยคจาระที่พระฉวนซ่งได้นำแนวคิดจากอินเดียมาเผยแผ่จนได้รับความสนใจจากชาวจีนมากขึ้น ผู้นับถือสำนักนี้เชื่อว่า สุชาวดีได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันมาตั้งแต่ที่อินเดีย โดยอ้างถึงคณาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่หลายท่าน เช่น นาคารชุน อัสวโฆษ หรือวสุพันธ์ โดยอาศัยข้อความที่ท่านเหล่านั้นได้เคยนิพนธ์ อาทิใน ทศภูมิวิภาษ (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2522) ท่านนาคารชุนเคยกล่าวถึงทางหรือวิธีที่เหล่าโพธิสัตว์จะใช้เพื่อปฏิบัติจนบรรลุปณิธานอยู่ 2 ทาง ทางแรกปฏิบัติยาก เป็นทางลำบาก เพราะมีอุปสรรคมากมายที่จะคอยขวางไม่ให้บำเพ็ญบารมีได้สำเร็จ โดยเฉพาะในเวลาที่เราปราศจากพระพุทธรูปอุปสรรคเหล่านั้นได้แก่ (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546)

1. พวกมิถิฉาภิภูฏ หรือผู้ที่มีความเห็นผิด ๆ ในชีวิต พวกนี้จะคอยก่อกวนพระโพธิสัตว์ จะจ้องทำลายพระธรรมของพระโพธิสัตว์

2. เหล่าสาวกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน จะเห็นแก่ความสุขเฉพาะหน้าเพียงลำพัง ไม่มีความเมตตากรุณาเป็นที่ตั้ง
3. พวกคนพาลที่ไร้ซึ่งหิริโอตตัปปะ จะคอยจ้องทำลายกุศลธรรมที่ผู้อื่นได้เพียรสร้าง
4. วิชาอกุศลหรืออวิชาที่อยู่ภายในจิตของพระโพธิสัตว์เอง เชื้อแห่งความชั่ว เช่น โมหะ อาจเป็นสาเหตุให้พระโพธิสัตว์สูญเสียพรหมจรรย์ได้ตลอดเวลา เป็นต้น
5. ความไร้ซึ่งผู้อุปถัมภ์ จะต้องพึ่งแต่กำลังของตนเองแต่ฝ่ายเดียว ทำให้ห้อยลอยได้ง่าย ทางแรกนี้มีปัญหามาก ต่างจากทางที่สองซึ่งเป็นทางสบายปฏิบัติง่าย เพราะมีปัจจัยภายนอกมาช่วย ขอเพียงตั้งจิตอธิษฐานขอไปอุบัติ (เกิด) ที่สุखाดี โดยได้รับความคุ้มครองช่วยเหลือจากพระอมิตาภะมั่นใจได้ว่าพระโพธิสัตว์นั้นจะได้หลุดพ้นอย่างแน่นอน พระอมิตาภะจะช่วยเหลือผู้ที่มีศรัทธาทุกคนให้เข้าถึงสัมมาสัมโพธิญาณได้ คณะจารย์ในจีน (นำโดยท่านตาโถ) ได้แยก 2 ทางนี้ออกเป็นอริยมรรค ซึ่งเป็นทางเดิมที่ยาก กับ สุขาดีมรรค ซึ่งเป็นทางใหม่ที่ง่าย นอกจากนี้ ยังมีพระสูตรมหายานอีกหลายฉบับที่กล่าวสรรเสริญสุखाดี พร้อมทั้งสนับสนุนให้ศรัทธาตั้งจิตอธิษฐานขอไปเกิดที่นั่น เช่น รัตนกฏฐ อวตังสก-สูตร, สัทธรรมปุณฑริกสูตร, มหาเมฆสูตร, ทุนทภีราชาสูตร, พุทธยานสมาธิสาครสูตร, ศรางคมสมาธิสูตร, กรุณปุณฑริกสูตร หรือ มหาสันนิปาตสูตร เป็นต้น บรรดาอาจารย์ฝ่ายมหายาน เช่น ท่านวสุพันธุ เศรษฐาจารย์คัมภีร์อมิตายูสูตรอุปเทศ อธิบายการไปปฏิสนธิที่พุทธเกษตรสุखाดี เป็นต้น

พระอมิตาภะพุทธเจ้า (อามีท้อ)

อมิตาภะ แปลว่า มีความสว่างอันเป็นนิรันดร์ บางทีเรียกว่า อมิตายุ ซึ่งแปลว่า มีอายุยืนยาวจนยากจะประมาณ พระองค์ทรงเป็นพระพุทธรูปองค์หนึ่ง จัดอยู่ในจำพวก ธิยานิพุทธรูป หมายถึง พระพุทธรูปที่เกิดจากอำนาจมานของพระอาทิพุทธรูป (หรือสยัมภูพุทธรูป) อาทิพุทธรูปเป็นพระพุทธรูปองค์ปฐมที่อุบัติมาพร้อมกับจักรวาล คติของมหายานในยุคหลังเชื่อกันว่า ท่านเป็นผู้สร้างและเป็นแหล่งกำเนิดของพระพุทธรูปทั้งหลาย ทรงสถิตอยู่เป็นนิรันดร์ ความเชื่อนี้ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากพระอรรถกถาจารย์ ได้สร้างพระอาทิพุทธรูปขึ้น เพื่อให้แบ่งภาคลงมาปรากฏเป็นพระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์ เพื่อจะได้สู้กับแนวคิดท้าวมหาพรหมของศาสนาพราหมณ์ โดยมีพุทธศาสนิกายไอศวา-ริก ในประเทศเนปาลเป็นผู้บันทึกเริ่มแรก นอกนั้นไม่แพร่หลายนัก ในลัทธิลามาเดิมนามพระอาทิพุทธรูปว่า “พระธรรมกายสมันตภัทร” พระองค์ทรงมีธรรม (เรียกว่า ศักดิ์หรือเทวี) ที่แสดงคู่เคียงกัน เรียกว่า “อาทิธรรม” หรือ “อทิป-รัชญา” พระอาทิพุทธรูปเป็นผู้สร้างธิยานิพุทธรูป 5 พระองค์ และมุนิพุทธรูป 5 พระองค์ มุนิพุทธรูป คือ พระพุทธรูปที่อยู่ในกายเนื้อ เป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐกำเนิดในกาลและประเทศหนึ่ง ๆ แล้วบำเพ็ญเพียรบารมีในฐานะเป็นพระโพธิสัตว์จนตรัสรู้ความจริง เมื่อได้โพธิญาณแล้วก็มีพระนามเรียกพระองค์ว่า “ตถาคต” หมายถึง ผู้มาเป็นเช่นนั้น พระศากยมุนิพุทธรูป (หรือพระสมณโคตมพุทธรูป) เป็นมุนิพุทธรูปองค์หนึ่งในองค์ที่เกิดจากอำนาจมานของพระอาทิพุทธรูป (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546)

พระอมิตาภะพุทธเจ้าเกิดจากอำนาจมานของพระอาทิพุทธรูป แต่ทว่าอยู่ในฐานะเป็นธิยานิพุทธรูปองค์หนึ่งอาจถือว่าเป็นอวตารของพระอาทิพุทธรูป เป็นพระธิยานิพุทธรูปองค์ที่สี่ ทรงประทับเป็นประธานอยู่ ณ พุทธ

เกษตรสุขาวดีทางทิศตะวันตก พระองค์ทรงมีความสำคัญมากที่สุด ยิ่งกว่าพระธยานิพุทธองค์ใดในมหายาน พระลักษณะอยู่ในท่าเข้ามาน เครื่องหมายคือบาตร มีพระกายสีแดง พาหนะ คือ นกยูง มีสัญลักษณ์ทางธรรม (ศักดิ์หรือเทวี) คือ ปันฑราหรือดอกกุหลาบ (คณะสงฆ์จีนนิกาย, 2531)

มหาปณิธาน 48 ข้อ

มหาสุขาวดีวิสุทธิสูตร กล่าวถึงพระอมิตาภะพุทธเจ้าเคยเสวยพระชาติเป็นพระภิกษุนามว่า พระธรรมกร ได้ตั้งสัตย์ปณิธานไว้ว่า จะไม่ขอบรรลุความเป็นพุทธะจนกว่าจะได้ช่วยเหลือสรรพสัตว์ทั้งหลาย เสียก่อน ซึ่งพระปณิธานจำนวน 48 ข้อยังดำรงอยู่ แม้ว่าพระองค์จะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว รายละเอียดของปณิธานเหล่านี้มีความสำคัญต่อสำนักสุขาวดีมาก และเป็นที่มาของศรัทธาในหมู่ชนทุกยุค ทุกสมัย

มีประเด็นที่น่าสนใจได้แก่ (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546) สภาพทั่วไปของพุทธเกษตร เป็นสถานที่ที่มีความสุขโดยประการเดียว สัตว์ที่มากเกิดมีร่างกายที่สมบูรณ์สวยงามทุกอย่าง มีความประสงค์สมหวังทุกประการ เช่น หากในพุทธเกษตรของพระองค์ยังมี (ภาวะทุกข์ทรมานของ) นรก, เดรัจฉาน, เปต หรืออสุรกาย จะไม่ขอตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า (หรือไม่ขอบรรลุโพธิญาณสูงสุด อีกนัยหนึ่ง คือ ไม่ขอบรรลุนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ทุก ๆ ข้อในตอนท้ายให้หมายถึงพระธรรมกร)... ...ยังมีสัตว์ที่ต้องตายและตกสู่อบายภูมิ..., ...ไม่มีฉวีวรรณผุดผ่องดังทองคำ จะไม่ขอบรรลุโพธิญาณสูงสุด เป็นต้น

ประเด็นสำคัญในบางข้อ เกี่ยวกับสัตว์ที่เกิดในพุทธเกษตร ...หากสัตว์ที่อุบัติในพุทธเกษตรของพระองค์ ไม่มี สัญญา (ความจำได้หมายรู้)..., ...ไม่มีตาทิพย์..., ...ไม่มีหูทิพย์..., ...ไม่มีเจโตปริยญาณ (หยั่งรู้ความคิดผู้อื่น) ของตนอย่างน้อยหนึ่งพันล้านล้านโกฏิกัลป์ จะไม่ขอบรรลุโพธิญาณสูงสุด

ปณิธานอันเป็นที่นิยมเกี่ยวกับอายุยืน ไม่มีบาป และการสวดระลึกถึงพระอมิตาภะ ทำให้ไปเกิดที่สุขาวดีได้ เป็นต้น ...อายุของสัตว์ที่อุบัติในสุขาวดีสามารถประมาณได้..., ...อายุของพระองค์มีขีดจำกัดจำนวนหนึ่งพันล้านล้านโกฏิก..., ...ยังมีชื่อของ “บาป” หลงเหลืออยู่..., ...พระพุทธรูปทั้งหลายในพุทธเกษตรจำนวนนับไม่ถ้วน ไม่กล่าวสรรเสริญพระนามของพระองค์..., ...มีสัตว์ในทิศทั้งสี่ศรัทธาพระองค์ด้วยความคิดที่แน่วแน่ว่าปรารถนาจะไปเกิดในพุทธเกษตรของพระองค์ ได้กล่าวความระลึกถึงหรือท่องชื่อของพระองค์ 10 ครั้ง ถ้าพวกเขาไม่ได้อุบัติในสุขาวดี ยกเว้นแต่พวกที่ประกอบอนันตริยกรรม..., ...มีสัตว์ที่มุ่งตรัสรู้ในโลกธาตุอื่น และเป็นผู้ที่ภายหลังได้ยินชื่อของพระองค์ ได้ทำสมาธิระลึกถึงพระองค์ด้วยความคิดที่แน่วแน่ว่าขณะที่พวกเขาสิ้นใจ ถ้าพระองค์ไม่ได้ไปปรากฏต่อหน้าพวกเขาพร้อมกับเหล่าภิกษุ เพื่อช่วยจิตของพวกเขา..., ...มีสัตว์ในพุทธเกษตรน้อยใหญ่ได้ยินชื่อของพระองค์ ได้กำหนดจิตขออุบัติในสุขาวดี ได้สั่งสมคุณธรรมความดีไว้มาก แม้แต่พวกที่ได้ท่องชื่อระลึกถึงแด่สุขาวดีเพียงแค่ 10 ครั้ง ถ้าพวกเขาเหล่านี้ ไม่ได้อุบัติในสุขาวดี (ตามที่ตั้งจิตปรารถนา) ยกเว้นแต่พวกที่ประกอบอนันตริยกรรม...

และปณิธานอันเป็นที่นิสิตเกี่ยวกับสัตว์ที่ไปเกิดในรูปร่างสวยงามตามความประสงค์ คือ ...เทวดาหรือมนุษย์ในสุขาวดี ไม่มี ลักษณะแห่งมหาปฐิสลักษณ์ 32 ประการ...

ปณิธานในภาพรวมเป็นการช่วยเหลือเหล่าสรรพสัตว์และพระโพธิสัตว์เพื่อการหลุดพ้นและบรรลุพระโพธิญาณ เช่น ...สัตว์ทั้งหลายที่อุบัติในสุขาวดียังต้องเกิดใหม่อีก มากกว่า 1 ครั้ง ก่อนจะหลุดพ้น ยกเว้น

เหล่าพระโพธิสัตว์..., ...พระโพธิสัตว์ในพุทธเกษตรสุขาวดี ไม่สามารถไปเคารพพระพุทธรูปเจ้าอื่นมากมายในพุทธเกษตรอื่น ๆ พร้อมกับสักการะ..., ...พระโพธิสัตว์ในพุทธเกษตรสุขาวดีปรารถนาให้กุศลกรรมของท่านบันดาลให้เกิดรัตนสมบัติหรือของขวัญต่าง ๆ ถ้าของขวัญเหล่านั้นไม่ปรากฏตามที่ปรารถนา..., ...สัตว์ที่อุบัติในสุขาวดีไม่อาจท่องจำธรรมด้วยอาการแห่งความรู้แจ้ง (สัพพัญญู)..., ...พระโพธิสัตว์ที่มีบารมีธรรมน้อยใน

พุทธเกษตรสุขาวดี ไม่สามารถรับรู้ต้นโพธิ์ (ธรรม) อย่างน้อย 100 โยชน์ขึ้นไป..., ...สัตว์ที่อุบัติในพุทธเกษตรสุขาวดี ไม่มีความสุขเทียบเท่ากับพระภิกษุที่...หลุดพ้นจากทุกข์ (พระอรหันต์) และได้บรรลุสมณัตติระดับที่สาม..., ...พระโพธิสัตว์ในพุทธเกษตรสุขาวดี ไม่อาจสร้างเครื่องประดับตกแต่งจำนวนมากจากต้นไม้รัตนต่างๆ ตามที่ใจพวกเขาปรารถนา..., ...พระโพธิสัตว์ที่อุบัติในพุทธเกษตรอื่นได้ยินพระนามของพระองค์แล้วยังต้องเป็นทุกข์แม้เพียงน้อยนิดจากประสาทสัมผัส..., ...ทันทีที่พระโพธิสัตว์ในพุทธเกษตรนี้หรือที่อื่นได้ยินพระนามของพระองค์แล้ว ยังหันหลังให้กับปัญญาญาณสูงสุด (อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ) ได้อีก จะไม่ขอบรรลุโพธิญาณสูงสุด และข้อสุดท้ายที่ 48) หากภายหลังที่ได้บรรลุโพธิญาณสูงสุดแล้ว และกลายเป็นพระพุทธรูป ศาสดา ทันทีที่พระโพธิสัตว์ในภูมิธรรมแรกขึ้นไปได้ยินพระนามของพระองค์ในพุทธเกษตรต่าง ๆ แล้วยังหันออกห่างพระรัตนตรัยได้ จะไม่ขอบรรลุโพธิญาณสูงสุด

ปณิธานทั้ง 48 ข้อนี้พระธรรมกรตั้งไว้ก่อนที่ท่านจะได้หลุดพ้นและกลายเป็นพระอมิตาภพุทธเจ้า เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อสรรพสัตว์ภายหลังที่ได้บรรลุพุทธภูมิแล้ว ชาวสุขาวดีส่วนใหญ่จะถือเอามหาปณิธานทั้ง 48 ข้อนี้เป็นที่พึ่งในการปฏิบัติเพื่อขอขมาจากพระอมิตาภะ บางคนถึงกับยกให้ปณิธานบางข้อ โดยเฉพาะในข้อที่ 18-21 ด้วยการระลึกถึงหรือท่องชื่อของพระองค์ ได้ยินชื่อพระอมิตาภะ และเทวดาหรือมนุษย์ในสุขาวดีมีลักษณะแห่งมหาปุริสลักษณะ 32 ประการ เป็นต้น เกิดความศรัทธาอันถือจัดเป็นหัวใจของแนวคิดสุขาวดี

กุศลจริยาตามทัศนะแห่งนิกายสุขาวดี

อมิตายุรธยานสูตร กล่าวถึงสมัยหนึ่งเมื่อพระศากยมนิพุทธเจ้าประทับอยู่ที่เมืองราชคฤห์ ทรงมีโอกาสได้พบกับพระมหาลีของพระเจ้าพิมพิสารแห่งแคว้นมคธ พระนางทรงเปื้อนอายและโสมนัสต่อเหตุการณ์ที่พระเจ้าอชาตศัตรูทำปิตุฆาต (ฆ่าพ่อของตนเอง) ทรงปรารถนาจะไปเกิดในโลกธาตุอื่นพระพุทธรูปองค์ จึงทรงสำแดงพุทธานิหารให้โลกธาตุทั้งหลายมาปรากฏต่อหน้าพระนาง ในที่สุดพระนางก็เลือกพุทธเกษตรสุขาวดีเป็นที่อุบัติ จากนั้นทรงบอกวิธีที่จะได้ไปอุบัติที่นั่น ด้วยการทำให้ถึงพร้อมซึ่งคุณธรรมทั้ง 3 ด้าน คือ คุณธรรมทางโลก เช่น ความกตัญญู ความซื่อสัตย์ อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นต้น คุณธรรมทางศีล และคุณธรรมในการปฏิบัติ มีบารมี 6 เป็นต้น (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546)

วิธีปฏิบัติเพื่อบ่มงูส่นแดนสุขาวดี

ตามที่กล่าวไว้ในเบื้องต้นว่า คัมภีร์อมิตายุรธยานสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรที่มุ่งสอนวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บุคคลไปเกิดในแดนสุขาวดี ระบุว่า บุคคลตั้งความปรารถนาไปอุบัติที่นั่นจะต้องปลูกฝังคุณธรรมใน 3 ด้าน คือ (1) มีความกตัญญู มีจิตกรุณาต่อชีวิตทั้งหลาย ตั้งตนอยู่ในกุศลกรรมบถ 10 ประการ (2) ตั้งปณิธานขอถือพระรัตนตรัยเป็นสรณะ รักษาศีล (3) มุ่งจิตทั้งหมดเพื่อการบรรลุโพธิญาณ เชื่อในกฎแห่งกรรม ศึกษาและสวดท่องพระสูตรมหายาน รวมทั้งแนะนำผู้อื่น (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546)

มหาสันนิบาตสูตร (มหาสันนิบาตปัสสัฏฐสูตร) อธิบายไว้ว่า หญิงชายคนใดทำสมาธิ และท่องพระนามขององค์อมิตาภะโดยมีจิตแน่วแน่ เป็นเวลาตั้งแต่ 1 วันขึ้นไปจนถึง 7 วัน ผู้นั้นจะได้เห็นพระพุทธรูปองค์ท่าน ถ้าไม่ได้เห็นในเวลากลางวันจะได้เห็นในเวลากลางคืน แม้ในเวลาหลับพระอมิตาภะจะทรงแสดงพระองค์ให้ปรากฏ, ท่านวสุพັນธุ ได้แนะหลัก 5 ประการ ที่เรียกว่า จริยาวัตร 5 ข้อ ไว้ในคัมภีร์ อมิตายอุเทศศาสตร์ ใช้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับผู้ที่ยังปรารถนาไปปฏิบัติที่สุขาวดี ได้แก่ (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2522) แสดงความเคารพพระอมิตาภะเป็นนิจ ถือเป็นการบูชาทางกาย ยกย่องพระเกียรติและท่องพระนามของพระองค์ท่าน ถือเป็นการบูชาทางวาจา เช่น สวดว่า “นะโม อมิตาภะ” หรือ “นำโม ออ นี ถ่อ ฮก” เป็นต้น ตั้งสัจจะและอธิษฐานขอไปเกิดในแดนสุขาวดี ถือเป็นการบูชาทางวาจาและใจ มีจิตตั้งมั่นอยู่ในพระอมิตาภะ ในพระคุณของพระองค์ท่านในเหล่าพระโพธิสัตว์ และในแดนสุขาวดี ถือเป็นการบูชาทางใจ มีจิตเมตตากรุณา ปรารถนาให้สรรพสัตว์เห็นแจ้งในสัจธรรม ถือเป็นการบูชาทางใจ

จริยาวัตร 5 ข้อนี้ คณาจารย์จีนได้สรุปย่อออกมาสั้น ๆ เป็นหลัก 3 ข้อ คือ (1) ศรัทธา (2) ปณิธาน (3) ปฏิบัติกุศลกรรม โดยเริ่มจากการท่องพระนามเป็นต้นไป การปฏิบัติจะเป็นกุศลปัจจัยให้ได้ไปเกิดตามที่ตั้งปณิธานไว้

คุณธรรมในการปฏิบัติอีกประการคือบารมี 6 ตามแนวทางของพระโพธิสัตว์ โดยเน้นการสร้างบารมี 2 ส่วน (ประยงค์ แสนบุราณ, 2548) คือ บารมี 6 อย่าง มีทาน ศีล ขันติ วิริยะ ฌยาน (สมาธิ) และปัญญา ซึ่งบารมีทั้ง 6 อย่าง เป็นคู่ปรับกับกิเลส 3 กอง โดยทานกับศีลเป็นคู่ปรับกับโลภะ ขันติกับวิริยะเป็นคู่ปรับกับโทสะ และฌยานกับปัญญาเป็นคู่ปรับกับโมหะ ประกอบกับปริโยสานบารมี ในคัมภีร์ทศภูมิได้เพิ่มบารมีอีก 4 ข้อ รวมกับอาทิบารมี 6 ข้อ เป็น 10 ข้อ คือ (1) อุบายบารมี การรู้จักบุคคลโยบายในการบำเพ็ญแม้เพียงเล็กน้อย ได้อานิสงส์ตอบแทนมากมาย ถือว่า เป็นวิธีดึงดูดความศรัทธาเริ่มแรกแล้วค่อยพัฒนาจิตมหาชนในภายหลัง (2) ปณิธานบารมี คือ ความตั้งใจอย่างมุ่งมั่น (อธิษฐาน) เพื่อให้ตนเองได้บรรลุพุทธภูมิ ซึ่งมากับวิริยะบารมี ถือว่า เป็นการสร้างบารมีเพื่อตนเองให้สำเร็จตามที่อธิษฐานไว้ (3) พละบารมี คือ กำลังในการบำเพ็ญบารมี และมหายานมีการแบ่งพละบารมีออกเป็น 2 ส่วน มีจิตตมัยพละ เป็นกำลังแห่งความเข้าใจในธรรมตามเหตุผล และภาวนามัยพละ เป็นกำลังแห่งความเข้าใจตามที่บำเพ็ญอบรมมา (4) ญาณบารมี คือ ญาณหรือความรู้อันเกิดจากการบำเพ็ญบารมีที่กล่าวมาข้างต้นทั้งอาทิบารมีและปริโยสานบารมี ล้วนเป็นเครื่องมือสำคัญของพระโพธิสัตว์ผู้ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต เพราะหากขาดการบำเพ็ญญาณบารมีนี้แล้วจะไม่มีปัจจัยอะไรที่จะเกื้อหนุนให้บรรลุได้

กุศลจริยาเพื่อไปเกิดในดินแดนสุขาวดีหรือพุทธเกษตร

สุขาวดีตามที่กล่าวไว้ในอมิตายุทธยานสูตรมี 9 ชั้น คือ (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2546)

ชั้นที่ 1 สำหรับผู้มีกฤณาจิต ศึกษาและท่องสวดพระสูตรมหายาน มีอนุสสติ 6 ในพระพุทธรูปธรรม พระสงฆ์ ศีล การบริจาคและคุณธรรมให้เป็นเทวดา เมื่อตายไปอุบัตินั่งอยู่บนบัลลังก์เพชร ได้ยินเสียงธรรมพร้อมที่จะบรรลุโพธิญาณได้ในทันที

ขั้นที่ 2 สำหรับผู้มีความรู้แตกฉานหลักธรรมในพระสูตรมหายาน เชื่อมั่นในหลักคำสอน เชื่อในกฎแห่งกรรม เมื่อตายจะไปอยู่ในดอกบัวบานหนึ่งคั่นดอกบัวจะบาน หลังได้ฟังธรรม 7 วันจะบรรลุนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ

ขั้นที่ 3 สำหรับผู้เชื่อมั่นในกฎแห่งกรรม เลื่อมใสในกายนมหายาน เมื่อตายจะไปอยู่ในดอกบัว 7 วันจึงจะบาน หลังได้ฟังธรรม 37 วันจะบรรลุนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ

ขั้นที่ 4 สำหรับผู้รักาศิลหาคีลอุโบสถสมบูรณ์ สำรวจในการบริโภค อุทิศความดีมุ่งสู่สุขาวดี โนมไปในสาวกายน เมื่อตายจะไปอยู่ในดอกบัว ดอกบัวจะค่อย ๆ บาน เมื่อได้ฟังธรรมก็บรรลอรหัตตผล

ขั้นที่ 5 สำหรับผู้ถือศีลอุโบสถเพียงวันหนึ่ง คั่นหนึ่ง หรือสมาทานศีลภิกษุหรือศีลสามเณรไม่บกพร่อง โนมไปในสาวกายน เมื่อตายจะไปอยู่ในดอกบัว 7 วันจึงจะบาน เมื่อฟังธรรมจะบรรลุโสดาบันใช้เวลาครึ่งกัลป์จะบรรลอรหัตตผล

ขั้นที่ 6 สำหรับผู้กตัญญูเลี้ยงดูบิดามารดา มีจิตใจเมตตากรุณาต่อโลก โนมไปในสาวกายน เมื่อใกล้ตายได้ฟังเรื่องของสุขาวดีและมีจิตเลื่อมใส เมื่อตายจะไปอยู่ในดอกบัว 7 วันจึงจะบาน ได้ฟังธรรมจากอัครสาวกทั้งสอง ใช้เวลาหนึ่งกัลป์จะบรรลอรหัตตผล

ขั้นที่ 7 สำหรับผู้ทำชั่วแต่ไม่เคยกลัวร้ายต่อคำสอนมหายาน แต่ได้ฟังธรรมเมื่อใกล้สิ้นใจ ระลึกถึงพระอมิตาภะ เมื่อตายจะไปอยู่ในดอกบัว 7 วันจึงจะบาน ได้ฟังธรรมจากอัครสาวกทั้งสอง ใช้เวลา 10 กัลป์จึงบรรลุมิตรธรรมแรกของพระโพธิสัตว์

ขั้นที่ 8 สำหรับผู้ละเมียดศีล มีอบายภูมิเป็นที่ไป แต่ได้ฟังธรรมเมื่อใกล้สิ้นใจ ระลึกถึงพระอมิตาภะ เมื่อตายจะไปอยู่ในดอกบัว 6 กัลป์จึงจะบาน ได้ฟังธรรมจากอัครสาวกทั้งสอง จะสามารถกำหนดจิตแรกไปสู่ทางเพื่อบรรลุโพธิญาณสูงสุดได้

ขั้นที่ 9 สำหรับผู้ทำกรรมหนักไว้มาก มีอบายภูมิเป็นที่ไป แต่ได้ฟังธรรมเมื่อใกล้สิ้นใจ ระลึกถึงพระอมิตาภะ เมื่อตายจะไปอยู่ในดอกบัว 12 กัลป์จึงจะบาน ได้ฟังธรรมจากอัครสาวกทั้งสอง จะเกิดปิติและมุ่งความคิดสู่พระโพธิญาณ

ตามที่นิกายสุขาวดีมีหลักแห่งกุศลจริยาที่มีความกตัญญูเป็นต้น มีศีล ศรัทธาในพระรัตนตรัย มีปัญญาจากการเรียนรู้พระสูตรและความมุ่งมั่นในกุศล ทำจิตให้ผ่องใสในวาระสุดท้ายเพื่อไปเกิดในสุขาวดีพุทธเกษตรตามทัศนะแห่งนิกายสุขาวดี เมื่อพิจารณาพฤติกรรมแห่งกุศลจริยาในขณะยังมีชีวิตอยู่ ผู้มีคุณสมบัติไปเกิดในขั้นที่ 1 ถึง 6 เป็นผู้ประพฤติกรรมในกุศลจริยาที่ดีเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการวิเคราะห์เพื่อสร้างสังคมแห่งการตื่นรู้ได้เป็นอย่างดี

วิเคราะห์การสร้างกุศลจริยาเพื่อพัฒนาสังคมแห่งการตื่นรู้

พุทธศาสนานิกายสุขาวดีมีคติความเชื่อคล้ายกับศาสนาที่เชื่อในเรื่องพระเจ้า พระพุทธเจ้าอมิตาภะ (Amitabha) ทำหน้าที่คล้ายกับพระผู้เป็นเจ้าที่คอยสอดส่องดูแลโลก และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากทั้งหลาย พระองค์จะทรงนำผู้ที่มีความเชื่อมั่นศรัทธาอย่างแท้จริงต่อพระองค์ไปสู่ดินแดนแห่งความสุขอันแท้จริงและนิรันดร์ซึ่งเรียกกันว่า “สุขาวดี” (Sukhavati) สิ่งจำเป็นเพื่อที่จะได้เกิด ณ ดินสุขาวดี คือ ให้มี

ความเชื่อมั่นศรัทธาและอุทิศชีวิตต่อพระพุทธเจ้าอมิตาภะ และท่องบ่นคาถาที่ว่า “นโม อมิตาภะ” (Namo-Amitabha) แปลว่า ขอนอบน้อมแด่พระพุทธเจ้าอมิตาภะ

ลักษณะคำสอนดังกล่าวนี้ เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในหมู่ประชาชนโดยทั่วไป เพราะเป็นคำสอนที่ง่ายและใช้หลักศรัทธาแต่เพียงอย่างเดียว มีการตีความในธรรมาธิษฐานในหมู่ผู้รู้ทั่วไป กล่าวคือ พระพุทธเจ้าอมิตาภะได้รับการตีความว่าเป็น “ธรรมชาติของความเป็นพุทธะ” ซึ่งมีอยู่แล้วในตัวคนทุกคน พระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์เป็นสัญลักษณ์ของความเมตตากรุณา และพระมหาสถามปราปต์โพธิสัตว์เป็นสัญลักษณ์ของสติปัญญา ส่วน “สุขาวดี” นั้น หมายถึง สภาพของความสิ้นทุกข์นั่นเอง

คัมภีร์อมิตายูรธยานสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรที่มุ่งสอนวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บุคคลไปเกิดในแดนสุขาวดี และมีโอกาสสรับฟังธรรมจากพระอมิตาภะด้วยตนเอง ระบุว่า บุคคลตั้งความปรารถนาไปปฏิบัติที่นั่นจะต้องปลูกฝังคุณธรรมใน 3 ด้าน คือ มีความกตัญญูเลื่อมใสผู้มีพระคุณ มีจิตกรุณาต่อชีวิตทั้งหลาย ตั้งตนอยู่ในกุศลกรรมบถ 10 ประการ ตั้งปณิธานขอถือพระรัตนตรัยเป็นสรณะ รักษาศีล มุ่งจิตเพื่อการบรรลุโพธิญาณ เชื่อในกฎแห่งกรรม ศึกษาและสวดท่องพระสูตรมหายาน รวมทั้งแนะนำสั่งสอนผู้อื่น เรียกว่า การกระทำบริสุทธิที่จะนำไปสู่สุขาวดีพุทธเกษตร

ท่านอสุพันธุ ได้แนะหลัก 5 ประการ ที่เรียกว่า จริยาวัตร 5 ข้อ ไว้ในคัมภีร์ อมิตายูรเทศศาสตร์ ใช้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับผู้ที่ปรารถนาไปปฏิบัติที่สุขาวดี ได้แก่ แสดงความเคารพพระอมิตาภะเป็นนิจ ถือเป็นการบูชาทางกาย, ยกย่องพระเกียรติและท่องพระนามของพระองค์ท่าน ถือเป็นการบูชาทางวาจา, ตั้งสัจจะและอธิษฐานขอไปเกิดในแดนสุขาวดี ถือเป็นการบูชาทางวาจาและใจ, มีจิตตั้งมั่นอยู่ในพระอมิตาภะในพระคุณของพระองค์ท่าน ในเหล่าพระโพธิสัตว์ และในแดนสุขาวดี ถือเป็นการบูชาทางใจ และมีจิตเมตตา กรุณา ปรารถนาให้สรรพสัตว์เห็นแจ้งในสัจธรรม ถือเป็นการบูชาทางใจ

คุณธรรมในการปฏิบัติอีกประการคือบารมี 6 ตามแนวทางของพระโพธิสัตว์ มีทาน ศีล ฌาน วิริยะ ฌยาน (สมาธิ) และปัญญา ซึ่งบารมีทั้ง 6 อย่าง เป็นคู่ปรับกับกิเลส 3 กอง โดยทานกับศีลเป็นคู่ปรับกับโลภะ ฌานกับวิริยะเป็นคู่ปรับกับโทสะ และฌานกับปัญญาเป็นคู่ปรับกับโมหะ

กุศลจริยาเพื่อไปเกิดในดินแดนสุขาวดีหรือพุทธเกษตร 9 ชั้น คือ มีกรุณาจิต ศึกษาและท่องสวดพระสูตรมหายาน มีอนุสสติ 6 ในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ศีล การบริจาคและคุณธรรมให้เป็นเทวดา, มีความรู้แตกฉานหลักธรรมในพระสูตรมหายาน เชื่อมมั่นในหลักคำสอน เชื่อในกฎแห่งกรรม, เชื่อมมั่นในกฎแห่งกรรม เลื่อมใสในกัมมมหายาน, รักษาศีลห้าศีลอุโบสถสมบูรณ์ สำรวมในการบริโภค อุทิศความดีมุ่งสู่สุขาวดี, ถือศีลอุโบสถหรือสมาทานศีลภิกษุหรือศีลสามเณร, กตัญญูเลื่อมใสบูชาบิดามารดา มีจิตใจเมตตา กรุณาต่อโลก เมื่อใกล้ตายได้ฟังเรื่องของสุขาวดีและมีจิตเลื่อมใส, และได้ฟังธรรมเมื่อใกล้สิ้นใจ ระลึกถึงพระอมิตาภะ

ตามที่นิกายสุขาวดีมีหลักแห่งกุศลจริยาที่มีความกตัญญู เป็นต้น มีศีล ศรัทธาในพระรัตนตรัย ปัญญา จากการเรียนรู้พระสูตรและความมุ่งมั่นในกุศลทำจิตให้ผ่องใสในวาระสุดท้ายเพื่อไปเกิดในสุขาวดีพุทธเกษตร ตามทัศนะแห่งนิกายสุขาวดี เมื่อนำมาวิเคราะห์สรุปจึงได้แนวทางแห่งกุศลจริยา ดังนี้ มีความกตัญญูเลื่อมใสผู้มีพระคุณ และมีจิตใจเมตตา กรุณาต่อโลก ตามวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บุคคลไปเกิดในแดนสุขาวดีขั้นที่ 6, รักษาศีลห้า ศีลอุโบสถและกุศลกรรมบถ 10 นำไปเกิดในแดนสุขาวดีขั้นที่ 4-5, ศรัทธา ในพระรัตนตรัย มีอนุสสติ

6 ในพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ ศีล การบริจาคนและคุณธรรมให้เป็นเทวดา นำให้ไปเกิดในแดนสุขาวดีชั้นที่ 1 และเชื่อในกฎแห่งกรรม นำให้ไปเกิดในแดนสุขาวดีชั้นที่ 2-3, บำเพ็ญบารมี 6 ตามแนวทางของพระโพธิสัตว์ มีทาน ศีล ขันติ วิริยะ ธ्यान (สมาธิ) และปัญญา ให้บริบูรณ์, ศึกษาเรียนรู้ แดกฉานหลักธรรม นำให้ไปเกิดในแดนสุขาวดีชั้นที่ 2, ตั้งสัจจะและอธิษฐานขอไปเกิดในแดนสุขาวดี เป็นภาพรวมแห่งการตั้งใจพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น, ตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท ทำความดีให้ถึงพร้อม มีจิตผ่องใสเพื่อใจไม่เศร้าหมอง ทำให้มีความพร้อมที่จะไปเกิดในภพภูมิที่ดีตลอดเวลา

บทสรุป

นิกายสุขาวดี (Pure Land) หรือนิกายชิง-ถู่ (Ching T'u) ได้รับการถ่ายทอดสืบต่อกันลงมาโดยผ่านทางอาจารย์ฝ่ายมหายานชาวอินเดียที่มีชื่อเสียงคือ นาการจุน (Nagajuna) และวสุพันธุ (Vasubandh)

พระสูตรที่สำคัญของพุทธศาสนานิกาย ชิง-ถู่ ได้แก่ “สุขาวดีวายุหสูตร” (Sukhavativyuha Sutra), สิ่งที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาในหลักกุศลจริยาของนิกายสุขาวดีในพระพุทธศาสนา มหายาน คือ มีศรัทธาในพระพุทฺธเป็นแรงผลักดันและมีจุดมุ่งหมายเพื่อการหลุดพ้นจากความทุกข์ในวัฏฏะสงสารเป็นเป้าหมายสำคัญ ทำให้มีแนวปฏิบัติแห่งกุศลจริยาเป็นแนวทางเพื่อการนำไปใช้ได้เป็นอย่างดี ประกอบด้วย การปฏิบัติในคุณธรรม มีความกตัญญูและกุศลกรรมบถ 10 ประการ จัดเป็นกุศลจริยาเบื้องต้นด้วยกุศลกรรมบถ 10 สามารถจัดเข้าในศีล 5 ข้อได้อีกด้วย ประกอบกับการถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะและดำรงตนอยู่ในศีล จึงสอดคล้องกับสองประการดังกล่าวแล้ว และมีจิตมุ่งบำเพ็ญเพื่อบรรลुพระโพธิญาณย่อมมีเมตตากุณฺดาในสรรพสัตว์เป็นฐานของจิตใจที่สำคัญและหนักแน่นมั่นคง รวมทั้งเชื่อกฎแห่งกรรมและหมั่นศึกษาเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ทั้งหมดนี้จัดเป็นกุศลจริยาพื้นฐานทำให้เป็นคนดีและมีจิตปรารถนามุ่งตรงต่อสุขาวดี พุทธเกษตรอันกล่าวได้ว่า เป็นสังคมอุดมคติที่ดีที่มนุษย์ผู้แสวงหาความสงบสุขในสังคมต้องการ แม้เมื่อยังไม่ถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิตก็จะดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาทเพื่อพยายามตั้งใจให้เป็นกุศลมีการตื่นรู้ในกุศลจริยาตลอด เป็นการเตรียมความพร้อมให้ตนเองมีคุณสมบัติที่จะเข้าสู่สุขาวดีพุทธเกษตรตลอดเวลา ถ้าหากมีผู้ปฏิบัติในลักษณะนี้เป็นจำนวนมากจะทำให้เกิดการพัฒนาเป็นสังคมแห่งการตื่นรู้ด้วยกุศลจริยาดังกล่าวมาได้, นิกายสุขาวดีมีหลักแห่งกุศลจริยาที่มีความกตัญญู เป็นต้น มีศีล ศรัทธาในพระรัตนตรัย ปัญญาจากการเรียนรู้พระสูตรและความมุ่งมั่นในกุศลทำจิตให้ผ่องใสในวาระสุดท้ายเพื่อไปเกิดในสุขาวดีพุทธเกษตรตามทัศนะแห่งนิกายสุขาวดี ทำให้ได้แนวทางการสร้างกุศลจริยาเพื่อพัฒนาสังคมแห่งการตื่นรู้ ดังนี้ (1) มีความกตัญญูเลี้ยงดูผู้มีพระคุณและมีจิตใจเมตตากุณฺดาต่อโลก (2) รักษาศีลห้า ศีลอุโบสถและกุศลกรรมบถ 10 (3) ศรัทธา ในพระรัตนตรัยและเชื่อในกฎแห่งกรรม (4) บำเพ็ญบารมี 6 ตามแนวทางของพระโพธิสัตว์ (5) ศึกษาเรียนรู้ แดกฉานหลักธรรม (6) มีสัจจะและอธิษฐานตั้งใจทำความดี (7) มีความไม่ประมาท ทำความดีให้ถึงพร้อม มีจิตผ่องใส มีใจไม่เศร้าหมองในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- คณะสงฆ์จีนนิกาย. (2531). *พระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ของมหายาน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสังฆ
ประชาชนเคราะห์.
- ทวีวัฒน์ ปุณทริกวิวัฒน์. (2545). *ศาสนาและปรัชญาในจีน ทิเบตและญี่ปุ่น*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ประยงค์ แสนบุราณ. (2548). *พุทธศาสนา มหายาน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระวิศวกัฏฐ์ เขียวเกียก แปล. (2551). *มหาสุขาวตัญญูสูตร*. กรุงเทพฯ: สองสยาม.
- สุมาลี มหณรงค์ชัย. (2546). *พุทธศาสนา มหายาน*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- เสถียร โพธิ์นันทะ. (2522). *ปรัชญามหายาน*. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.